

УДК 747: 725.5+
72.012DOI:10.30857/2617-
0272.2024.4.15ШМЕЛЬОВА-НЕСТЕРЕНКО О. Є., КОЛОСНІЧЕНКО О. В.,
ОСТАПИК С. В., ЯЩЕНКО М. А.

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна

**АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИЗАЙНУ ІНТЕР'ЄРІВ ЦЕНТРІВ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ**

Мета: визначення основних тенденцій у формуванні інтер'єрного середовища центрів соціально-психологічної допомоги на основі аналізу потреб основних цільових груп споживачів.

Методологія: методологічною основою дослідження є системний підхід, методи порівняльного, візуального аналізу та аналізу проєктів-аналогів центрів соціально-психологічної допомоги в Україні та за кордоном.

Результати: на основі аналізу визначено основні категорії осіб, які звертаються за допомогою до центрів соціально-психологічної допомоги (діти, жінки, особи з інвалідністю, люди похилого віку, військовослужбовці), та їх ключові потреби. Визначено вимоги до організації інтер'єрного середовища центрів, які базуються на принципах інклюзивності, ергономічності, мультифункціональності простору та візуального комфорту. Розглянуто особливості сучасних підходів до створення дизайну таких закладів у міжнародній практиці, що включають інтеграцію природних матеріалів, створення соціалізуючих просторів, акцент на відкритість простору та використання технологій. Виявлено тенденції, спрямовані на покращення психологічного комфорту відвідувачів за рахунок зручного, сучасного й інтуїтивно зрозумілого середовища.

Наукова новизна: полягає у формуванні вимог до організації інтер'єрного середовища центрів соціально-психологічної допомоги з урахуванням категорій споживачів та виявленні провідних тенденцій у дизайні інтер'єру таких закладів.

Практична значущість: дослідження може бути використане дизайнерами та архітекторами при проєктуванні центрів соціально-психологічної допомоги.

Ключові слова: дизайн інтер'єру, візуальне середовище, соціально-психологічна допомога, соціальне середовище, психологічна реабілітація, інклюзивність, мультифункціональність, дизайн середовища.

Вступ. Організація центрів соціально-психологічної допомоги населенню вже довгий час є актуальним питанням, яке зумовлено зростанням цінності людського життя, поширенням толерантності та інклюзивності в суспільстві, підвищенням уваги до психічного здоров'я та чинників, що на нього впливають, а також діями країни агресора.

Повномасштабне вторгнення призвело до значних жертв серед мирного населення, вимушеної масової міграції, втрати житла та роботи громадянами, а також, до суттєвого зростання кількості стресових ситуацій, що негативно позначилися на психологічному та психічному здоров'ї людей. У порівнянні з довоєнним періодом, в зв'язку із втратою близьких, домівок, ідентичності та почуття безпеки, серед населення значно зросла

кількість тривожних та депресивних станів, психосоматичних проявів, суїцидальних настроїв та схильності до зловживання алкоголем та речовинами, тощо. Чимало людей не здатні самостійно впоратись із складними життєвими обставинами, що призводить до погіршення їх психоемоційного стану, і як наслідок, втрати соціальних навичок, пригнічення відчуття задоволення життям, втрати інтересу до активної діяльності, перешкодах у професійному зростанні, що відповідно призводить до зниження якості життя.

В таких умовах значне збільшення кількості постраждалих осіб зумовлює необхідність розширення мережі центрів соціально-психологічної допомоги. Центри покликані створити умови для надання комплексної підтримки людям, включаючи

психологічне консультування; корекцію, діагностику, та кризову інтервенцію, а також можуть надавати додаткові соціальні послуги, такі як юридичне консультування, соціально-економічна та соціально-побутова допомога, а також на їх базі може вестись педагогічна і освітня діяльність. З огляду на широкий перелік категорій громадян що відвідують подібні заклади, сучасний центр соціально-психологічної допомоги має розглядатись як багатофункціональна установа, а його предметно-просторове середовище повинно бути універсальним та доступним для різних верств населення. Враховуючи значний вплив просторового оточення на психологічний стан людей, не можна ігнорувати питання візуального оформлення подібних центрів, адже подібні установи своїми художньо-естетичними властивостями повинні створювати відчуття безпеки та сприяти моральному відновленню пацієнтів.

Аналіз попередніх досліджень.

Підвищення уваги до ментального здоров'я індивідів у сучасному суспільстві спонукало дослідників до проведення детального аналізу причин, що змушують людей звертатися за психологічною допомогою. В результаті подібних досліджень було виділено певні категорії громадян, що найчастіше потребують соціально-психологічної допомоги: жінки, діти, військовослужбовці, особи з інвалідністю, тощо. Специфіку цільових груп що потребують психологічної допомоги досліджували К. О.Кальницька та Т. В. Мазур [2], С. С. Кисіль та В. С. Донченко [3], А. В. Коваль-Цєпова [4], І.Л. Кравченко [6], К. Мінакова [7], Л. Моргай [8], О. Паркулаб, Н. Дметерко [11] та інші.

Особливості проектування реабілітаційних закладів для учасників бойових дій розглядали С. С. Кисіль та В. С. Донченко [3]. В їх статті розкрито основні прийоми організації інтер'єрного середовища реабілітаційних центрів, визначено вимоги до планувальних рішень

та функціонального зонування, розглянуто прийоми організації простору та представлено архітектурно-планувальні рішення, в тому числі пристосовані для пересування осіб з інвалідністю та на кріслах колісних.

Оскільки питання впливу візуальної складової оточення подібних установ на психологічний стан людей є особливо значущим для проектування закладів охорони здоров'я, його дослідженню присвячено немало праць закордонних та вітчизняних фахівців. Важливим аспектом цих досліджень став аналіз впливу функціонально-планувальної, предметної та колірно-фактурної складових на створення оздоровчого середовища та його сприйняття відвідувачами закладу. Формування оздоровчого середовища як простору, що має терапевтичний ефект досліджували Р. Мазуч (R. Mazuch) та Р. Стефан (R. Stephen) [22], Р. Ульріх (R. Ulrich) та С. Цимрінг (C. Zimring) [28], М. Швейцер (M. Schweitzer) [26], С. Прагати (S. Pragati) [23].

У своїй статті Р. Мазуч та Р. Стефан [22] дослідили, як гуманістична архітектура може сприяти зміцненню психічного здоров'я населення, використовуючи як приклад власну архітектурну та дизайнерську практику Nightingale Associates. У статті надані рекомендації щодо поєднання психотерапевтичних методів з традиційним архітектурним дизайном для створення цілющого середовища охорони здоров'я, яке, як свідчать дані, може покращити та підтримувати процес догляду та лікування.

У статті Р. Ульріх, С. Цимрінг та інші [28] висвітлені особливості впливу «атмосфери» простору на людей що перебувають в ньому. В статті описані естетичні вдосконалення в дизайні медичних установ, що спрямовані на зменшення стресу і тривоги, підвищення задоволеності пацієнтів, та сприяння здоров'ю та зціленню. Автори розглядають існуючі дослідження тих елементів антропогенного та природного середовища, які найчастіше відзначаються теоретиками

як цілющі або ті, що позитивно впливають на зміцнення здоров'я.

Вплив світла, звуку, текстури та кольорів на створення оздоровчої архітектури та дизайну описано у статті Г. Боскеріні (G. Boscherini) [21]. Автор зазначає, що архітектурні та інтер'єрні рішення мають діяти комплексно, для підтримки емоційного, соціального, фізичного та психічного благополуччя; створювати відчуття відкритості через зв'язок з природою, часом і порами року, наявність великої кількості денного світла та свіжого повітря, а також бути простим у навігації, пропонуючи інтуїтивну орієнтацію та розпізнавання.

Дослідженням питання розробки інтер'єрного середовища центрів соціального призначення займалися С. П. Шкляр [18; 19], І. В. Вороновський, [19], А. В. Коваль-Цепова [4], І. Л. Кравченко [6], Х. Х. Мхаїкл [9], Д. В. Сенченко та В. Г. Чернявський [14].

В дисертації А. В. Коваль-Цепової [4] наведено основні принципи дизайну інтер'єрів закладів соціального захисту дітей. В роботі дизайн розглянуто, як складову успішного розвитку та соціалізації та як важливий чинник підвищення загального рівня культури для всіх користувачів центрів соціального захисту дітей. Визначено, що візуальне середовище є одним з факторів впливу на психологічну реабілітацію вихованців. Також, як провідну концепцію в дизайні закладів, визначено тему «єдності природи та людини», яка реалізується засобами відповідного колірної рішення, використанням екологічних матеріалів та застосуванням природніх елементів та образів в оформленні.

В свою чергу інклюзивність середовища, також є невід'ємною складовою сучасного дизайну, що накладає певні специфічні вимоги до організації центрів допомоги. У статті за авторством Д. В. Сенченко та В. Г. Чернявського [14] розглянуто особливості функціонально-

планувальної структури центрів соціально-психологічної реабілітації для людей з порушеннями слуху. Автори зосереджують увагу на необхідності дотримання послідовної структури зонування в закладах, інтуїтивно зрозумілої навігації та візуальної чіткості і інформативності простору.

У посібнику "Універсальний дизайн в медичних закладах" представлені практичні рекомендації щодо створення доступного, комфортного і безпечного середовища та організації послуг в медичному закладі для клієнтів відповідно до принципів універсального дизайну [16]. У посібнику аргументовано важливість застосування принципів універсального дизайну та окреслено аудиторію на яку він вони спрямовані. Описано також принципи впровадження універсального дизайну в медичних закладах різних типів, які стосуються доступності та комфорту у користуванні середовищем різними групами осіб, включаючи маломобільні групи населення.

У статті І. В. Вороновського та С. П. Шкляр [19] розглядаються і аналізуються основні проблеми (економічні, суспільно-політичні, демографічні, соціально-психологічні), які зумовлюють особливості архітектурного формування центрів соціально-психологічної реабілітації, на основі яких визначаються головні вимоги до архітектурного та дизайн-проекування. В результаті дослідження автори визначають основні проблеми організації центрів соціально-психологічної допомоги, такі як:

- потреба великої кількості громадян у подібних установах;
- поява нових категорій реабілітантів;
- відсутність усвідомлення необхідності власної соціальної інтеграції, психологічної підтримки та корекції у значної частини громадян;
- відсутність чітких науково-обґрунтованих рекомендацій щодо архітектурної та дизайн організації центрів такого типу.

Науковці зазначають, що наразі в межах України, майже відсутні реалізовані зразки якісних об'єктів соціального призначення, а також, відсутні чіткі рекомендації щодо їх функціонально-планувальної структури [3; 4; 18], що свідчить про необхідність проведення подальших досліджень за даною темою з урахуванням діючих нормативних вимог та спираючись на сучасний закордонний досвід проєктування.

Постановка завдання. Головним завданням дослідження є визначення основних категорій споживачів послуг центрів соціально-психологічної допомоги та формування ключових вимог до організації інтер'єрного середовища; огляд актуальних тенденцій в сфері дизайн-проєктування центрів соціально-психологічної допомоги; аналіз сучасних підходів до дизайну, а також визначення головних тенденцій у формуванні інтер'єрів подібних центрів на основі вітчизняного та закордонного досвіду проєктування.

Результати досліджень та їх обговорення.. Центр соціально-психологічної допомоги є закладом, що надає соціальні послуги особам, які опинилися в складних життєвих обставинах. Такі установи відкриваються з метою надання комплексної соціально-психологічної, первинної

юридичної допомоги та соціальних послуг постраждалим особам [15]. Деякі центри також забезпечують можливість короткочасного або цілодобового перебування в спеціально обладнаному приміщенні – «кризовій кімнаті» [13].

Серед основного набору послуг що надаються центрами можна виділити наступні:

- психологічне консультування та визначення необхідності екстреної психологічної допомоги;
- скерування до спеціалізованих закладів та установ (притулки, медичні клініки);
- юридичні консультації;
- консультації соціальних працівників;
- дитячі заходи з групової терапії та арт-терапії;
- проведення громадських заходів (тренінгів, лекцій, семінарів, консультацій) спрямованих на протидію домашньому насильству, розвитку соціальних навичок, інформування про загрози та методи їх запобігання, тощо;
- надання притулку в кризових кімнатах (за їх наявності в центрі), або скерування до них;
- надання гуманітарної допомоги вразливим категоріям населення.

Рис. 1. Види послуг, що надаються центрами соціально-психологічної допомоги

В Україні центри соціально-психологічної допомоги розглядаються як багатофункціональні заклади, покликані надавати допомогу різним категоріям населення. Відповідно, інтер'єрне середовище таких закладів має бути універсальним з метою задоволення потреб різних груп споживачів послуг, таких як: діти; жінки; військово-службовці та люди що психологічно постраждали від війни; особи похилого віку; особи з інвалідністю. Нижче розглянуто основні потреби кожної із цих груп.

Діти. Діти є однією з найбільш вразливих категорій населення, оскільки легко стають жертвами домашнього насильства, булінгу, мають проблеми з соціалізацією тощо. Для травмованих дітей у центрах соціально-психологічної допомоги буде корисним відвідання консультацій з дитячим психологом у присутності батьків, занять з арт-терапії, ігрової терапії та гуртків разом з однолітками [11]. Важливо щоб діти почували себе в центрі комфортно та розслаблено, як у розважальному закладі, та не асоціювали його з медичною установою, таким чином візити сприятимуть розслабленню та позитивному емоційному впливу.

У дизайні інтер'єрів дитячих центрів дослідники виділяють такі особливості [4]: предметне наповнення має бути лаконічним і максимально спрощеним; необхідно використовувати переважно дерев'яні меблі, або меблі з екологічно чистих та безпечних матеріалів, при цьому необхідно максимально уникати гострих кутів та небезпечних елементів, які можуть призвести до травмування дитини; використовувати гіперболізацію основних декоративних елементів та домінуючих; також доцільним буде широке застосування нюансних кольорних рішень в оздобленні поверхонь, яке буде підкреслювати яскраве предметне оточення, або фрагменти окремих площин насичених відтінків; використання в дизайні графічних зображень абстрактних елементів та

геометричних форм; наявність в інтер'єрах фітодизайну та елементів ландшафтного дизайну на прибудинкових територіях. Функціональне зонування приміщень для дітей має передбачати розподіл згідно віковим групам, що очевидно впливатиме на габарити меблів та предметного наповнення. Приміщення для дітей мають бути якісно освітлені, зокрема шляхом організації природнього освітлення, та бути звукоізолюваними заради запобігання виникненню зайвого шуму у центрі.

Жінки. Жінки часто стають жертвами домашнього та сексуального насильства, що змушує їх звертатися по психологічну, юридичну та медичну допомогу. Домашнє насильство є актуальною проблемою сучасності в багатьох країнах, і Україна не є виключенням [2]. Згідно з розрахунками, проведеними Інститутом демографії і соціальних досліджень на замовлення Фонду народонаселення ООН, понад мільйон українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї [10].

Жінки, які стали жертвами домашнього насильства, в першу чергу потребують захисту та безпечного притулку для себе та своїх дітей. Вони також мають потребу у працевлаштуванні, щоб забезпечити себе та своїх дітей, живучи окремо від свого кривдника. Для вирішення цих проблем, жінкам необхідна своєчасна професійна та кваліфікована допомога, яка надається через індивідуальну або групову роботу [7].

Враховуючи можливість перебування в закладах жінок з маленькими дітьми в функціонально-планувальну структуру центра обов'язково треба включати кімнату матері та дитини, забезпечену необхідними засобами гігієни та оснащену сповивальним столиком, умивальником, зручними і кріслами для годування, рушниками, серветками, урною для сміття.

Особі що звертаються за допомогою можуть потребувати кризових кімнат, що є подібними до гуртожитку кімнатами з спальними місцями, розрахованими на

тимчасове (переважно до 10 днів) перебування осіб постраждалих від домашнього або гендерно-зумовленого насильства.

Військовослужбовці та люди що психологічно постраждали від війни.

Повномасштабне вторгнення значно збільшило кількість людей що страждають від психологічних проблем, таких як постійний стрес, тривога, втрата відчуття безпеки та проблеми з соціалізацією. У Національному реабілітаційному центрі «Незламні» стверджують, що 15-30% людей, потерпілих від травмуючих подій мають ризик виникнення посттравматичного стресового розладу. Багато військово-службовців та цивільних страждають на цей розлад, проте не завжди бажають визнавати проблему, хоча і потребують психологічної підтримки та допомоги з інтеграцією в суспільство [17]. Важливо щоб потерпілі сприймали центр не як класичну лікувальну установу, а як місце для психоемоційної реабілітації, тому необхідно уникати класичних інтер'єрних прийомів для лікувальних закладів (білі стіни, пусті коридори, «стерильна» обстановка»), а організувати доступний та комфортний в експлуатації простір та створювати сприятливе для психологічного та фізичного оздоровлення безбар'єрне середовище. Результату можна досягнути за рахунок таких складових, як оптимістичне колірне рішення, високий рівень природної освітленості, використання екологічних тактильних матеріалів в оздобленні [3] тощо. У функціональному вирішенні простору варто надати перевагу «комунікативному дизайну» – тобто формувати зони, що сприятимуть спілкуванню в межах як усього закладу, так і соціальній взаємодії безпосередньо в зонах очікування та кабінетах групової терапії.

Особи похилого віку. Важливим завданням для нашого суспільства є забезпечення належних умов життя для людей похилого віку, які в даний час

складають п'яту частину населення України. Важливе значення в системі соціального обслуговування населення України має соціальна робота, спрямована на допомогу людям старшого віку. До подібних центрів пенсіонери можуть звертатися в разі необхідності отримати юридичну та економічну консультацію, соціально-побутову допомогу, соціально-педагогічні та довідкові послуги, допомогу з користування технічними засобами, послуги з працевлаштування [8]. Люди похилого віку мають особливі вимоги до середовища, такі як наявність пандусів, ліфтів та поручнів на відповідній висоті, рівна неслизька підлога з відсутністю різких перепадів (відсутність порогів, виступаючих елементів, ненормативно високих сходів).

Особи з інвалідністю. Інклюзивність вимагає адаптації та обладнання будівель та споруд для задоволення потреб маломобільних груп населення (МГН). МГН – це широкий спектр осіб, включаючи людей з інвалідністю, осіб, які мають проблеми з самостійним пересуванням, батьків з дитячими візочками, людей похилого віку, вагітних жінок та інших осіб, які мають спеціальні потреби для доступу до суспільних благ [16]. Питання інклюзивності в інтер'єрі особливо стосується ширини коридорів та проходів між меблями, доступності санвузлів, використання регульованих по висоті меблів, обладнання зон відпочинку спеціалізованими меблями, наявності пандусів та поручнів, використання спеціальних позначок, тактильної плитки, текстів шрифтом Брайля тощо. В центрі має бути розміщена інформація про розташування пристосованих під потреби МГН приміщень, візуальні знаки та піктограми, прийняті у міжнародному використанні.

Узагальнюючи вимоги цільової аудиторії до інтер'єрного середовища центрів соціально-психологічної допомоги, можна стверджувати, що передусім варто спиратись на засади універсального дизайну

та безбар'єрності, що дасть змогу створити безпечне та доступне середовище. Також аналіз вимог показує, що відвідувачі не бажають асоціювати його з медичним закладом, що спричинено певною стигматизацією психологічних послуг та небажанням визнавати себе «хворим». Відповідно, в інтер'єрі варто уникати класичних для українських лікарень прийомів та проєктувати предметно-просторове середовище більш затишним та комфортним. Гарним рішенням буде уникати коридорної системи планування та залишати більше відкритого простору в поєднанні з організацією «соціальних осередків» – рекреацій та зон відпочинку. В той же час, варто розподіляти приміщення відповідно до специфічних вимог певних категорій населення. Так, приміщення для дітей необхідно проєктувати з врахуванням розподілу по вікових групах та не розміщувати впритул до тихих зон (кабінетів психологічної допомоги, лекторіїв), а приміщення для пенсіонерів та маломобільних груп населення варто розміщувати ближче до центрального входу

та ліфтів, враховуючи можливі труднощі з пересуванням для цих осіб.

На основі проведеного дослідження та аналізу джерел [3; 6; 8; 11; 13; 14; 16-18; 23] складено таблицю вимог до інтер'єрного середовища різних цільових груп осіб (табл. 1), що дає змогу визначити які з них є обов'язковими для універсального центру, а які специфічними для окремих категорій:

З таблиці випливає що основними вимогами до центру соціально-психологічної допомоги є інклюзивність, безпечність і наявність рекреаційного та соціального простору, що є основними вимогами до кожного центру, в той час як інші – є необхідними в разі спрямованості центру на конкретну групу осіб.

На сьогоднішній день в Україні більшість подібних центрів організовано без урахування таких вимог до проєктування центрів соціально-психологічної допомоги (рис. 2), що стосується передусім непристосованості приміщень до потреб МГН, примітивної предметно-просторової наповненості та застарілого дизайну радянського типу з коридорно-кабінетною організацією.

Таблиця 1

Основні вимоги до інтер'єрів центрів соціально-психологічної допомоги

Вимоги	Цільова категорія				
	Діти	Потерпілі від домашнього насильства	Військовослужбовці та постраждали від війни	Маломобільні групи населення	Пенсіонери
Доступність/інклюзивність	+	+	+	+	+
Безпечність	+	+	+	+	+
Відсутність візуальних тригерів	+	-	+	-	-
Мультифункціональність приміщень	+	+	-	+	-
Рекреаційний простір	+	+	+	+	+
Соціальний простір	+	-	+	+	+
Наявність кризових кімнат	+	+	-	-	-
Врахування вікових особливостей	+	-	-	+	+
Наявність спеціалізованих меблів/обладнання	+	-	-	+	+
Наявність природного освітлення	+	-	+	+	-

Проте прогресивні вимоги до інтер'єрів широко застосовуються при проєктуванні приміщень соціального спрямування за кордоном, що відкриває можливість для впровадження сучасних практик дизайну в Україні та відходу від обмеженого пострадянського дизайну.

На сьогоднішній день існує чимало вдалих прикладів дизайну приміщень соціального спрямування, наприклад центр CLUES у США, медичний центр Vassar Brothers у США, The Social Health Center в Італії, Громадський центр Rehovot у Ізраїлі, Aubenas Social Center у Франції, Mostoles Social Services Center в Італії, Salem Health Rehabilitation Center у США, Yiyuan Service Centre в КНР. Нижче наведені інтер'єри декількох з них, що вирізняються вдалою об'ємно-просторовою структурою та функціональним дизайном.

CLUES (Comunidades Latinas Unidas En Servicio), Міннесота, США (2019) – універсальний центр, створений латиноамериканцями для надання культурних, лінгвістичних, гуманітарних та соціальних послуг, зокрема у сфері психічного здоров'я (рис. 3). Архітектурне бюро BWBR заклало основу для сучасного дизайну з використанням традиційного латиноамериканського мистецтва та елементами мексиканської візуальної культури [27]. Яскраві кольори та абстрактний візерунок, розроблений на основі папель-пікадо (декоративний мексиканський візерунок) оживляють простір CLUES та створюють затишне місце для латиноамериканської спільноти. В оздобленні поверхонь приміщень, зокрема просторої вхідної зони, домінують спокійні нейтральні кольори, серед яких багато білого, в той час як меблі, освітлювальні прилади та інші елементи інтер'єру виконують роль яскравих колірних акцентів.

У центрі передбачені наступні функціональні зони: простір для літніх людей, технологічний центр для підлітків, некомерційна галерея латиноамериканського мистецтва, простори для

зустрічей і подій, центр кар'єри та навичок із шістьма гнучкими аудиторіями (включно з класом мистецтва та двома технологічними класами для відвідувачів будь-якого віку), соціальний комунікативний простір для зустрічей до 120 осіб; центр культурної творчості та мистецького розвитку, кабінети соціальної та психологічної допомоги. За рахунок кількості наявних послуг та з урахуванням того, що відвідувачі центру належать до різних вікових груп, включаючи дітей та пенсіонерів, інтер'єри спроектовано з використання принципів гнучкості та мультифункціональності, також вони пристосовані для потреб мало мобільних груп населення.

Social Health Center "Nuovo Picchio", Сан-Феліче-суль-Панаро, Італія (2019) – центр соціального здоров'я в районі Сан-Феліче-суль-Панаро, від архітектурного бюро mario cusinella architects, надає соціальні послуги людям з обмеженими можливостями та маломобільним групам населення, а також медичні та терапевтичні послуги (рис. 4) [25].

Соціально-оздоровчий центр розділений на два поверхи, на першому – розташована зона активностей, а на другому – зона відпочинку. Будівля складається з чотирьох великих об'ємів, які інтегровані між собою, а інтер'єр центру сприймається суцільним простором. В оздобленні внутрішнього простору домінують природні екологічні матеріали, зокрема, багато натурального дерева. Частина стін та стель просторів загального користування оздоблена дерев'яними панелями, у більшості приміщень наявна графіка з рослинними мотивами, виконана з використанням складних кольорів. Інтер'єри центру включають елементи озеленення, а біля будівлі центру розташований ландшафтний сад з мощеними доріжками та китайськими лікарськими травами. Відкритий зовнішній простір дає відвідувачам можливість відпочити на свіжому повітрі, а також урізноманітнити своє дозвілля.

Рис. 2. Приклади застарілого візуального оформлення українських центрів соціально-психологічної допомоги: а – зона очікування в комунальному закладі «Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги» Запорізької обласної ради, м. Запоріжжя, Україна [5]; б – кризова кімната центру соціально-психологічної допомоги, м. Кам'янське, Україна [1]; в – кімната матері і дитини в Івано-Франківському обласному центрі соціально-психологічної допомоги, Верховина, Україна [12]

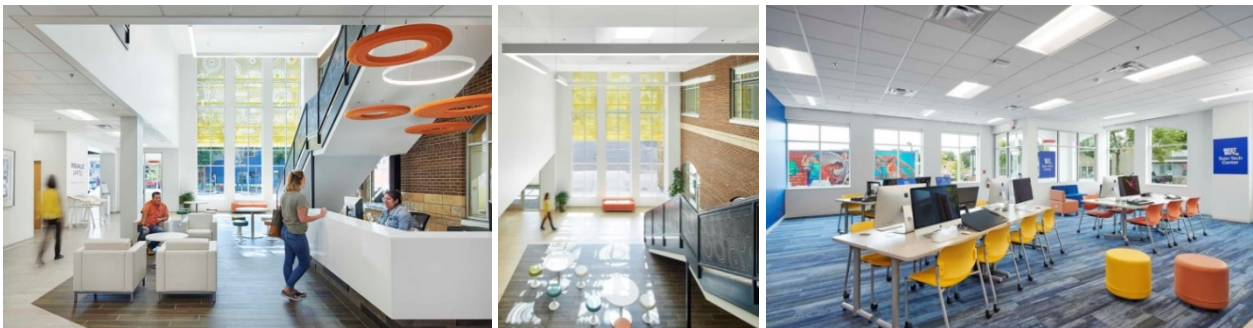

Рис. 3. Інтер'єр універсального центру CLUES (Comunidades Latinas Unidas En Servicio), Міннесота, США, 2019 [27]

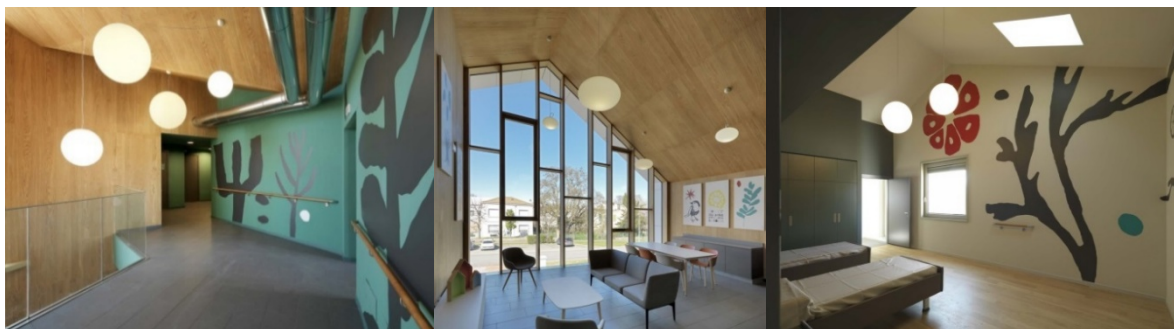

Рис. 4. Інтер'єр центру соціального здоров'я Social Health Center "Nuovo Picchio", Сан-Феліче-сульт-Панаро, Італія, 2019 [25]

Рис. 5. Інтер'єр амбулаторного реабілітаційного центру Salem Health Rehabilitation Center, Салем, Орегон, США, 2016 [24]

Рис. 6. Інтер'єр багатофункціонального центру Ballarat Community Health Primary Care Centre, Лукас, Австралія, 2014 [20]

Враховуючи вимоги основної категорії відвідувачів, простір спроектовано повністю безбар'єрним та безпечним.

Колірна гама проста й ненав'язлива, в інтер'єрі домінує текстура світлого дерева, молочні відтінки та глибокі колірні акценти. Загалом колірно-фактурне рішення покликане налаштувати на спокійний стан, створювати затишну та комфортну атмосферу.

Salem Health Rehabilitation Center, Салем, Орегон, США (2016) – це сучасний амбулаторний реабілітаційний центр від архітектурного бюро Scott Edwards Architecture для обслуговування пацієнтів, які потребують різних форм терапії, який є не лише функціональним, але й візуально привабливим (рис. 5). В основі концепції дизайну інтер'єру лежить ідея цілющого середовища, де пацієнти мають можливість покращити якість свого життя, максимізуючи свої фізичні здібності [24]. Центр включає в себе спільні багатоцільові зони, які оптимізують простір і сприяють міждисциплінарній співпраці. Планувально-функціональні рішення, обладнання та конструктивні особливості покликані створити простір, в якому персонал і пацієнти можуть отримати чудовий досвід користування, який сприятиме покращенню результатів реабілітації.

Будівлю центру інтегровано у паркове середовище з метою його збереження. Вигнута будівля з панорамним склінням наче формується навколо внутрішнього двору з великим кленом у центрі. Загалом інтер'єр виконаний у поєднанні декількох відтінків

сірого (конструктивні елементи, балки, сходи, підлога з мікроцементу) та білого кольору (переважно стіни), із використанням оздоблювальних елементів з натурального дерева (білий дуб) та акцентів у вигляді складних глибоких кольорів. За рахунок високих стель, інтер'єр не здається темним, а панорамне скління забезпечує якісний доступ природного світла в усі приміщення та чудовий вигляд на оточуючий будівлю парк.

Будівля спроектована з урахуванням принципів універсального дизайну та є доступною для усіх груп населення. На сходових маршах наявні поручні подвійної висоти, в коридорах розміщені зони для відпочинку обладнані дерев'яними лавами. Реабілітаційні зали доступні різним відділам, щоб спільно використовувати обладнання та забезпечувати якісне обслуговування. Дитячі зони обладнані розвиваючими та дозвілльовими елементами.

Ballarat Community Health Primary Care Centre, Лукас, Австралія (2014) – багатофункціональний центр (рис. 6), що надає медичні та оздоровчі послуги, включаючи медицину загальної практики, ортопедію, реабілітаційну медицину, консультаційні соціальні та юридичні послуги, а також має в своєму складі тренажерний зал, конференц-зали, кімнати для зустрічей, окреме кафе та офісні приміщення. Підхід архітекторів з бюро DesignInk до проектування закладу полягав у створенні здорового стимулюючого середовища на основі філософії життя,

натхненної перевагами взаємодію відвідувачів з природою [20].

Основним мотивом інтер'єру стало використання в оздобленні місцевих природних матеріалів, включаючи цеглу, оброблену деревину та камінь. Центральний атриум візуально організований за принципом «зимового саду»: живі рослини, дерев'яна пергола, бруківка та світильники, що імітують вуличні ліхтарі, були вдало інтегровані в інтер'єрний простір закладу. Технологічне оснащення центру дає можливість використання інтерактивних дисплеїв задля полегшення навігації просторами, та включає в себе елементи, які заохочують фізичну взаємодію відвідувачів з середовищем. Інтер'єр центру виконаний у світлих тонах з акцентами на природних матеріалах, таких як цегла та дерево, котрі дизайнери протиставляють стерильним відчуттям, які зазвичай виникають у відвідувачів під час візиту у традиційний медичний заклад, а також створюють затишну та розслаблюючу атмосферу.

Підсумовуючи результати дослідження вимог до інтер'єрного середовища центрів соціально-психологічної допомоги та аналіз досвіду проектування об'єктів такого типу, можна визначити наступні тенденції у дизайні інтер'єрів центрів соціально-психологічної допомоги:

• **Інклюзивність та ергономічність середовища.** Середовище має бути пристосованим для різних категорій населення, включаючи маломобільних осіб, пенсіонерів, дітей, людей зі спеціальними потребами, тощо. У випадку з подібними центрами варто заздалегідь продумати інтеграцію спеціальних елементів та обладнання (тактильна плитка, візуальні знаки, поручні та пандуси, тощо) в простір.

• **Формування мультифункціональної структури зонування** – передбачає поєднання багатьох функціональних блоків, необхідних для функціонування центру соціально-психологічної допомоги, організацію взаємозв'язків між блоками,

пріоритетність потреб цільової категорії користувачів при погодженні номенклатури приміщень, можливість внутрішньої трансформації простору та зміни функціонального призначення певних приміщень в залежності від потреб.

• **Наявність спільного простору та акцент на соціалізації.** Надання консультаційних психологічних послуг часто передбачає роботу над повторною соціалізацією постраждалої особи, що змушує розглядати середовище як додатковий інструмент для соціальної взаємодії та спілкування, відповідно простір стає не просто місцем зібрання людей, а територією для їх комунікації.

• **Створення рекреаційних зон.** Формування комфортних рекреацій в зонах очікування є важливим елементом для комфорту відвідувачів. У подібних закладах варто розподілити цю зону на відкриту та більш усамітнену, зважаючи на те що деякі люди в стресових ситуаціях бажають мати більше особистого простору, в той час як інші бажають не залишатись на одинці.

• **Відкритість простору та єдність людини з природою.** Ця тенденція передбачає відхід від кабінетної структури проектування та формування великих просторих приміщень, насичених природним освітленням. Високі панорамні вікна, що впускають сонячне світло, елементи озеленення, використання в оздобленні природних матеріалів і фактур робить середовище більш затишним, що позитивно вплине на психологічний стан відвідувачів.

• **Зосередженість на візуальному сприйнятті.** Середовище має бути передусім візуально комфортним та спокійним. Варто уникати великої кількості колірних акцентів, перенасиченості деталями, блискучих поверхонь, тощо, адже ці фактори можуть перенавантажувати органи сприйняття людей, що стане негативним фактором для осіб, котрі перебувають у стані стресу. Також важливо не створювати в приміщеннях

«ефект лікарні», адже це може викликати тривожні асоціації та змусити відвідувачів центру відчувати себе хворими. Сучасний естетичний дизайн центру соціально-психологічної допомоги має викликати відчуття спокою, позитиву та допомагати розслабитися постраждалим. Головне завдання такого інтер'єру – створити емоційно комфортне середовище, позбавлене візуальних тригерів та легке для сприйняття. Цьому сприятиме підпорядкування всього дизайну одній загальній концепції та дотримання єдиної стилістики в оздобленні. Якісне естетичне середовище слугуватиме додатковим фактором психологічного одужання, адже простір має безпосередній вплив на настрій та психологічний стан людини [21].

Висновки. У статті розглянуто такі основні групи відвідувачів центрів соціально-психологічної допомоги як діти, жінки та постраждалі від домашнього насилля, військові та цивільні з ПТСР, особи

з інвалідністю та пенсіонери. Дослідження показало що кожна група має свої особливості та характеристики, які впливають на їх вимоги до інтер'єрного середовища центру. Основні вимоги до центрів такого типу є – інклюзивність, безпечність, доступність та наявність рекреаційного і соціального простору. Завдяки аналізу вимог різних груп відвідувачів центрів соціально-психологічної допомоги та аналізу сучасного закордонного досвіду проектування об'єктів такого типу, було визначено основні тенденції у проектуванні інтер'єрного середовища центрів, яке має базуватися на засадах інклюзивності та ергономічності, мультифункціональності простору та з орієнтацією на психологічно комфортне стилістичне рішення та візуальне наповнення, що матиме терапевтичний ефект та сприятиме соціалізації постраждалих.

Література:

1. Білоусов А. У Кам'янському запрацював Центр соціально-психологічної допомоги. *Sobitie*. 2023. URL: <https://sobitie.com.ua/novini/u-kamyanskomu-zpraczyuvav-czentr-soczialno-psyhologichnoyi-dopomogy-291865/> (Дата звернення: 04.06.2024).
2. Кальницька К. О., Мазур Т. В. Кризова інтервенція у соціально-психологічній допомозі жінкам-жертвам насильства в сім'ї. *Ukraine – EU. Innovations in Education, Technology, Business and Law : collection of international scientific papers*. 2018. С. 352–354.
3. Кисіль С. С., Донченко В. С. Прийоми організації інтер'єрного простору реабілітаційних центрів для учасників АТО. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2018. Вип. 51. С. 106–113.
4. Коваль-Цєпова А. В. Принципи дизайну інтер'єрів закладів соціального захисту дітей: дис. канд. мистецт.: 17.00.07. Львів, 2021. 350 с.
5. Комунальний заклад «Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги» Запорізької обласної ради. *ЗАПОПІЗЬКА ОБЛАСНА РАДА*. 2024. URL:

<https://zor.gov.ua/komunalna-vlasnist/komunalnyy-zaklad-zaporizkyy-oblasnyy-centr-socialno-psyhologichnoyi-dopomogy> (Дата звернення: 21.08.2024).

6. Кравченко І. Л. Особливості планування центрів медичносоціальної реабілітації дітей з вадами розвитку. *Містобудування та територіальне планування*. 2018. Вип. 51. С. 254–260. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/items/dfed10e9-5247-4fe6-87a0-02ee3e1859c3> (Дата звернення: 16.07.2024).

7. Мінакова К. Основні соціально-педагогічні та психологічні характеристики жінки – жертви сімейного насилля. *Соціальна педагогіка*. 2005. № 2. С. 43–47.

8. Моргай Л. Система соціального обслуговування людей похилого віку в Україні. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2019. Вип. 3. С. 63–71. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/12973> (Дата звернення: 04.10.2024).

9. Мхаїкл Х. Х. Сучасні проблеми становлення реабілітаційного центру. Ретроспективний огляд і досвід зарубіжних країн. *Український журнал будівництва та*

архітектури. 2021. Вип. 4. С. 66–77. <https://doi.org/10.30838/J.BPSACEA.2312.310821.66.791>.

10. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України. Київ, 2016. 246 с.

11. Паркулаб, О., Дметерко, Н. Арт-терапевтичні технології психологічної допомоги дітям, які опинились у складних життєвих обставинах. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Психологія*. 2023. Вип. № 2(58). С 31–36. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2023.2.5>.

12. Полівчак Р., Олексієнко Н. "Допомогти можна тому, хто хоче цієї допомоги": як працює єдиний в Україні центр соціальної допомоги. СУСПІЛЬНЕ ІВАНО-ФРАНКІВСЬК. 2021. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/120682-dopomogti-mozna-tomu-hto-hoce-ciei-dopomogi-ak-pracue-edinij-v-ukraini-centr-socialnoi-dopomogi/> (Дата звернення: 12.07.2024).

13. Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 824, редакція від 14.12.2022 1372-2022-п. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2019-%D0%BF#n13> (Дата звернення: 12.10.2024).

14. Сенченко, Д. В., Чернявський В. Г. Функціонально-планувальна організація центрів соціально-психологічної реабілітації людей з порушеннями слуху. *Сучасні проблеми архітектури та містобудування*. 2011. Вип. 27. С. 313–318. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/items/506364f3-822b-4a2d-a4ec-e3a662da04bd> (Дата звернення: 21.04.2024).

15. Типове положення про центр соціально-психологічної допомоги: Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2004. № 608. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/6252011> (Дата звернення: 12.11.2024).

16. Універсальний дизайн в медичних закладах: метод. посібник. Київ: Ваїте, 2019. 56 с.

17. Чорнієвич М. Психологічна реабілітація та соціалізація військових: як це працює в Україні? *Громадське радіо*. 2023. URL: <https://hromadske.radio/publications/1229673> (Дата звернення: 14.10.2024).

18. Шкляр С. П. Проблеми і сучасні тенденції дослідження та проектування об'єктів соціального призначення. *Архітектура, освіта і наука в Україні і світі: досвід і перспективи розвитку: монографія*. Рівне: ФОРМАТ-А, 2019. С. 225–229.

19. Шкляр С. П., Вороновський І. В. Проблеми архітектурного формування центрів соціально-психологічної реабілітації. *Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування*. 2023. Вип. 65. С. 271–281. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.65.271-281>.

20. Ballarat Community Health Primary Care Centre. *DesignInc*. 2014. URL: <https://www.designinc.com.au/project/ballarat-community-health-primary-care-centre> (Дата звернення: 18.10.2024).

21. Boscherini G. A sense of coherence: supporting the healing process. *Architectural Design*. 2017. Vol. 87. Iss. 2. P. 108–113. <https://doi.org/10.1002/ad.2159>.

22. Mazuch R., Stephen R. Creating healing environments: humanistic architecture and therapeutic design. *Journal of Public Mental Health*. 2019. Vol. 4. Iss. 4, P. 48–52. <https://doi.org/10.1108/17465729200500031>.

23. Pragati S., Shanthi Priya R., Rajagopal P., Pradeepa, C. Effects of built environment on healing the mental health of the people-literature review. *Frontiers in Engineering and Built Environment*. 2022. Vol. 2. Iss. 1. P. 34–42. <https://doi.org/10.1108/FEBE-09-2021-0043>.

24. Salem Health Rehabilitation Center: An empowering environment for healing. *Scott Edwards Architecture*. 2016. URL: <https://www.seallp.com/work/healthcare/salem-health-rehabilitation-center> (Дата звернення: 13.10.2024).

25. San Felice sul Panaro Social Health Center. *mario cucinella architects*. 2019. URL: <https://www.mcarchitects.it/en/projects/san-felice-sul-panaro-social-health-center> (Дата звернення: 13.10.2024).

26. Schweitzer M, Gilpin L, Frampton S. Healing spaces: elements of environmental design that make an impact on health. *Journal of alternative and complementary medicine*. 2014. Vol. 10. Suppl. 1. P. 71–S83. <https://doi.org/10.1089/10755530422459533>.

27. Social Service Agency Workplace Expansion: CLUES (Comunidades Latinas Unidas En Servicio). B|W|B|R. 2019. URL: <https://www.bwbr.com/portfolio/clues-social-service-agency-office-building-expansion/> (Дата звернення: 13.10.2023).

28. Ulrich R. S., Zimring C., Zhu X., DuBose J., Seo H. B., Choi Y. S., Quan X., Joseph A. A Review of the Research Literature on Evidence-Based Healthcare Design. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*. 2008. Vol. 1. Iss. 3. P. 61–125. <https://doi.org/10.1177/193758670800100306>.

References:

1. Bilousov, A. (2023). U Kam'ianskomu zapratsiuvav Tsentr sotsialno-psykholohichnoi dopomogy [A Center for Social and Psychological Assistance has opened in Kamianske]. *Sobitje*. URL: <https://sobitje.com.ua/novini/u-kamyanskomu-zapraczyuvav-czentr-soczialno-psykholohichnoi-dopomogy-291865/> (Last accessed: 04.06.2024) [in Ukrainian].

2. Kalnytska, K., & Mazur, T. (2018). Kryzova intervencija u socialjno-psykholohichnij dopomozii zhinkam-zhertvam nasylystva v sim'ji [Social-Psychological Assistance for Women-Survivors of Violence in a Family]. *Ukraine – EU. Innovations in Education, Technology, Business and Law : collection of international scientific papers*. 2018, 352–354. [in Ukrainian].

3. Kysil, S. S., & Donchenko, V. S. (2018). Pryjomy orghanizaciji inter'jernogho prostoru reabilitacijnykh centriv dlja uchasnykiv ATO [Techniques for organizing the interior space of rehabilitation centers for ATO participants]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannja [Current problems of architecture and urban planning]*, 51, 106–113. [in Ukrainian].

4. Koval-Tsepova, A. V. (2021) *Pryncypy dyzajnu inter'jeriv zakladiv socialjnogho zakhystu ditej [The Principles of interior design of institutions for the children social protection]* [Ph. D. dissertation, Lviv Polytechnic National University]. Lviv Polytechnic National University [in Ukrainian].

5. Komunalnyi zaklad «Zaporizkyi oblasnyi tsentr sotsialno-psykholohichnoi dopomogy»

Zaporizkoi oblasnoi rady [Municipal institution "Zaporizhsky Regional Center of Social and Psychological Assistance" of the Zaporizhzhia Regional Council]. (2024). ZAPOPIZKA OBLASNA RADA [ZAPORIZHZHIA REGIONAL COUNCIL]. URL: <https://zor.gov.ua/komunalna-vlasnist/komunalnyy-zaklad-zaporizkyy-oblasnyy-centr-socialno-psykholohichnoi-dopomogy> (Last accessed: 21.08.2024) [in Ukrainian].

6. Kravchenko, I. L. (2018). Osoblyvosti planuvannja centriv medychnosocialnoji reabilitaciji ditej z vadamy rozvytku [Features of planning areas of centers for medical and social rehabilitation of children with developmental disabilities]. *Mistobuduvannja ta terytorijne planuvannja [Urban development and spatial planning]*, 51, 254–260. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/items/dfed10e9-5247-4fe6-87a0-02ee3e1859c3> (Last accessed: 16.07.2024) [in Ukrainian].

7. Minakova, K. (2005). Osnovni sotsialno-pedahohichni ta psykholohichni kharakterystyky zhinky – zhertvy simeinoho nasyllia [The main socio-pedagogical and psychological characteristics of women – victims of domestic violence]. *Sotsialna pedahohika [Social pedagogy]*, 2, 43–47 [in Ukrainian].

8. Morhai, L. (2019) Systema socialjnogho obslughovuvannja ljudej pokhylogho viku v Ukraini [The System Of Social Service Early People In Ukraine]. *Socialjna robota ta socialjna osvita [Social work and social education]*, 3, 63–71. URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/handle/123456789/12973> (Last accessed: 04.10.2024) [in Ukrainian].

9. Mhaikel, Kh. Kh. (2021). Suchasni problemy stanovlennja reabilitacijnogho centru. Retrospektyvnyj oghljad i dosvid zarubizhnykh krajiv [Modern Problems of Establishment of Rehabilitation Centers. Retrospective Review and Experience of Foreign Countries]. *Ukrajinskyj zhurnal budivnyctva ta arkhitektury [Ukrainian Journal of Civil Engineering and Architecture]*, 4, 66–77. <https://doi.org/10.30838/J.BPSACEA.2312.310821.66.791> [in Ukrainian].

10. Zaporozhcev, A. V., Labun, A. V., Zabroda, D. G., Basysta, I. V., Drozdova, I. V., Bryzhyk, V. O., & Musijenko, O. M. (Eds.). (2016). *Nasylystvo v sim'ji ta dijalnistj orghaniv vnutrishnikh sprav shhodo jogho podolannja: navchaljno-metodychnyj posibnyk dlja kursantiv vyshhykh navchaljnykh zakladiv MVS Ukrainy*

[Violence in the family and activities of internal affairs bodies to overcome it: educational and methodological manual for cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Parkulab, O., & Dmeterko, N. (2023). Artterapevtychni tekhnologhiji psykholohichnoji dopomogy ditjam, jaki opynylsij u skladnykh zhyttjeyvkh obstavynakh [Arttherapeutic technologies of psychological help to children, who are in difficult life circumstances]. *Naukovi praci Mizhregionalnoji Akademiji upravlinnja personalom. Psykholohija [Scientific Works of Interregional Academy of Personnel Management. Psychology]*, 2(58), 31–36. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2023.2.5> [in Ukrainian].

12. Polivchak, P., & Oleksienko N. (2021). "Dopomohty mozna tomu, kto khoche tsiiei dopomohy": yak pratsiuie yedyni v Ukraini tsentr sotsialnoi dopomohy ["Help can be given to those who seek it": How the only social assistance center in Ukraine operates]. *SUSPILNE IVANO-FRANKIVSK [PUBLIC IVANHO-FRANKIVSK]*. URL: <https://suspilne.media/ivano-frankivsk/120682-dopomogti-mozna-tomu-hto-hoce-ciei-dopomogi-ak-pracue-edinij-v-ukraini-centr-socialnoi-dopomogi/> (Last accessed: 12.07.2024) [in Ukrainian].

13. Pro zatverdzhennia typovykh polozhen pro denni tsentr sotsialno-psykholohichnoi dopomohy osobam, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasylstva ta/abo nasylstva za oznakoiu stati, ta spetsializovanu sluzhbu pervynnoho sotsialno-psykholohichnoho konsultuvannia osib, yaki postrazhdaly vid domashnoho nasylstva ta/abo nasylstva za oznakoiu stati: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 serpnia 2019 r. № 824, redaktsiia vid 14.12.2022 1372-2022-p. [On the approval of standard provisions on a day center for social and psychological assistance to persons who have suffered from domestic violence and/or gender-based violence, and a specialized primary social-psychological counseling service for persons who have suffered from domestic violence and/or gender-based violence. Cabinet of Ministers of Ukraine Resolution from August 21, 2019 No. 824, Revision on December 14, 2022, on the basis - 1372-2022-p]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/824-2019-%D0%BF?lang=uk#Text> (Last accessed: 12.10.2024). [in Ukrainian].

14. Senchenko, D. V., & Chernjavs'kyj, V. Gh. (2011) Funkcionaljno-planuvajna orghanizacija centriv socialjno-psykholohichnoji reabilitaciji ljudej z porushennjamy slukhu [Functional and planning organization of centers for social and psychological rehabilitation of people with hearing impairment]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannja [Current problems of architecture and urban planning]*, 27, 313–318. URL: <https://repository.knuba.edu.ua/items/506364f3-822b-4a2d-a4ec-e3a662da04bd> (Last accessed: 21.04.2024) [in Ukrainian].

15. Typove polozhennia pro tsentr sotsialno-psykholohichnoi dopomohy: Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12 travnia 2004 r. № 608 [Typical provision about the center of social and psychological assistance: Approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated May 12, 2004. No. 608]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/6252011> (Last accessed: 12.10.2024) [in Ukrainian].

16. Bajda, L. & Ivanova, O. (Eds.) (2019) Universalnyj dyzajn v medychnykh zakladakh: metod. posibnyk [Universal design in medical facilities: method. manual] Ivanova O. (Ed.). Kyiv: Vaite. [in Ukrainian].

17. Chorniievych, M. (2023). Psykholohichna reabilitatsiia ta sotsializatsiia viiskovykh: yak tse pratsiuie v Ukraini? [Psychological rehabilitation and socialization of military personnel: how does it work in Ukraine?]. *Hromadske Radio [Public radio]*. URL: <https://hromadske.radio/publications/1229673> (Last accessed: 14.10.2024) [in Ukrainian].

18. Shkliar, S. P. (2019). Problemy i suchasni tendenciji doslidzhennja ta proektuvannja ob'ektiv socialjnogho pryznachennja [Problems and modern trends of research and design of objects of social purpose]. Rivne: FORMAT-A. [in Ukrainian].

19. Shkljar, S. P., & Voronovs'kyj, I. V. (2023) Problemy arkhitekturnogho formuvannja centriv socialjno-psykholohichnoji reabilitaciji [Problems of architectural formation of social and psychological rehabilitation centers]. *Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannja [Current problems of architecture and urban planning]*, 65, 271–281. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2023.65.271-281> [in Ukrainian].

20. Ballarat Community Health Primary Care Centre. (2014). *DesignInc*. URL: <https://www.designinc.com.au/project/ballarat->

- [community-health-primary-care-centre](#) (Last accessed: 18.10.2024).
21. Boscherini, G. (2017). A Sense of Coherence: Supporting the Healing Process. *Architectural Design*, 87, 108–113. <https://doi.org/10.1002/ad.2159>.
22. Mazuch, R., & Stephen, R. (2005). Creating healing environments: humanistic architecture and therapeutic design. *Journal of Public Mental Health*, 4 (4), 48–52. <https://doi.org/10.1108/17465729200500031>.
23. Pragati, S., Shanthi Priya, R., Rajagopal, P. & Pradeepa, C. (2022). Effects of built environment on healing the mental health of the people—literature review. *Frontiers in Engineering and Built Environment*, 2 (1), 34–42. <https://doi.org/10.1108/FEBE-09-2021-0043>.
24. Salem Health Rehabilitation Center: An empowering environment for healing. (2016). Scott Edwards Architecture. URL: <https://www.seallp.com/work/healthcare/salem-health-rehabilitation-center> (Last accessed: 13.10.2024).
25. San Felice sul Panaro Social Health Center. (2019). *mario cucinella architects*. URL: <https://www.mcarchitects.it/en/projects/san-felice-sul-panaro-social-health-center>. (Last accessed 13.10.2024).
26. Schweitzer, M., Gilpin, L., & Frampton, S. (2004). Healing spaces: elements of environmental design that make an impact on health. *Journal of alternative and complementary medicine*, 10(1), 71–S83. <https://doi.org/10.1089/1075553042245953>.
27. Social Service Agency Workplace Expansion: CLUES (Comunidades Latinas Unidas En Servicio). (2019). B|W|B|R. URL: <https://www.bwbr.com/portfolio/clues-social-service-agency-office-building-expansion/> (Last accessed: 13.10.2024).
28. Ulrich, R. S., Zimring, C., Zhu, X., DuBose, J., Seo, H. B., Choi, Y. S., Quan, X., & Joseph, A. A (2008). Review of the Research Literature on Evidence-Based Healthcare Design. *HERD: Health Environments Research & Design Journal*, 1(3), 61–125. <https://doi.org/10.1177/193758670800100306>.

SHMELOVA-NESTERENKO O. Ye., KOLOSNOCHENKO O. V.,
OSTAPYK S. V., YASHCHENKO M. A.

Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

CURRENT TRENDS IN INTERIOR DESIGN OF SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL ASSISTANCE CENTERS

Purpose: to identify key trends in the formation of the interior environment of social and psychological assistance centers based on an analysis of the needs of primary target groups of users.

Methodology: the methodological foundation of the study includes a systematic approach, methods of comparative and visual analysis, and an examination of analogous projects of social and psychological assistance centers in Ukraine and abroad.

Results: the analysis identified the main categories of individuals seeking help at social and psychological assistance centers (children, women, persons with disabilities, the elderly, and military personnel) and their key needs. Requirements for organizing the interior environment of such centers are defined, focusing on inclusivity, ergonomics, multifunctionality of spaces, and visual comfort. The study examined contemporary international approaches to designing such facilities, emphasizing the integration of natural materials, the creation of spaces that encourage social interaction, openness, and the use of advanced technologies. Trends aimed at improving the psychological comfort of visitors through user-friendly, modern, and intuitive environments were identified.

Scientific novelty: lies in formulating requirements for the interior organization of social and psychological assistance centers based on user categories and identifying leading trends in the interior design of such facilities.

Practical significance: the research findings can be utilized by designers and architects when planning social and psychological assistance centers.

Keywords: interior design, visual environment, social and psychological assistance, social environment, psychological rehabilitation, inclusivity, multifunctionality, environmental design.

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРІВ:

Шмельова-Нестеренко Олександра Євгеніївна, д-р філософії, доцент кафедри дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-7073-3574, Scopus 58743312600, **e-mail:** alexpissenlit@gmail.com

Колосніченко Олена Володимирівна, д-р мист., професор, професор кафедри мистецтва та дизайну костюма, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0001-5665-0131, Scopus 55791007500, **e-mail:** 3212793@gmail.com

Остапик Світлана Валеріївна, асистент, кафедра дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0000-0002-2467-8567, **e-mail:** lanaostapyk@gmail.com

Яценко Марія Анатоліївна, магістр, кафедра дизайну інтер'єру і меблів, Київський національний університет технологій та дизайну, ORCID 0009-0008-7663-7653, **e-mail:** mariaayashenko@gmail.com

Цитування за ДСТУ: Шмельова-Нестеренко О.Є., Колосніченко О.В., Остапик С.В., Яценко М.А. Актуальні тенденції дизайну інтер'єрів центрів соціально-психологічної допомоги населенню. *Art and design*. 2024. №4(28). С. 190–206.

[https://doi.org/
10.30857/2617-
0272.2024.4.15](https://doi.org/10.30857/2617-0272.2024.4.15)

Citation APA: Шмельова-Нестеренко, О.Є., Колосніченко, О.В., Остапик, С.В., Яценко, М.А. (2024) Актуальні тенденції дизайну інтер'єрів центрів соціально-психологічної допомоги населенню. *Art and design*. 4(28). 190–206.